

PAWEŁ HIMSTEDT

*Wyższa Szkoła Rolniczo-Pedagogiczna
w Siedlcach*

DORADZTWO A ROZWÓJ AGROTURYSTYKI NA PRZYKŁADZIE WOJEWÓDZTWA SIEDLECKIEGO

1. Wstęp

Środowisko wiejskie jest bardzo specyficzne. Jedną z jego cech jest to, że poziom życia ludności wiejskiej jest znacznie niższy niż ludności miejskiej. Jest to wynikiem aktualnej struktury agrarnej i związanym z tym przeludnieniem agrarnym, tradycyjnych kierunków produkcji i niskich dochodów ludności rolniczej. Wyjściem z takiego stanu jest wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich. Stwarza to konieczność poszukiwań różnych form aktywizacji obszarów wiejskich.

Aktywizacja gospodarki na terenach wiejskich związana jest z rozwojem drobnej przedsiębiorczości, który może nastąpić gdy:

1. Wieś i przestrzeń wokół niej zachowa swą atrakcyjność jako miejsce zamieszkania i pracy;
2. Satysfakcja z ponoszonego ryzyka przez ludzi przedsiębiorczych znajdzie społeczną akceptację i uznanie;
3. Rozwój gospodarczy oprze się na wewnętrznym potencjale terenów wiejskich;
4. Przyjmie się metodę drobnych kroczków i zadba o ciągłość pracy nad aktywizacją terenu;
5. Utrzyma się istniejące jednostki gospodarcze i rozwinie nowe;
6. Powstaną instytucje doradztwa ekonomicznego, organizacyjnego, prawnego służące zarówno przedsiębiorcom, jak i społeczności lokalnej;
7. Zwiększy się nakłady na badania rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich;

8. Państwowa polityka gospodarcza wykaże większe zrozumienie znaczenia gospodarki wiejskiej i zaprzestanie inwestowania wyłącznie w dużych aglomeracjach;
9. Nastąpi wzrost lokalnego patriotyzm i regionalnej świadomości gospodarczej, co powinno znaleźć wyraz w większym utożsamianiu się przedsiębiorcy i lokalnego społeczeństwa z miejscem zamieszkania;
10. Szkolnictwo włączy się aktywnie w kształtowanie postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży.

Głównym celem wielofunkcyjnego rozwoju terenów wiejskich jest poprawa warunków życia i pracy rodzin żyjących na wsi. Aby przybliżyć jakość życia ludności wiejskiej do poziomu ludności miejskiej, niezbędna jest modernizacja i budowa nowej infrastruktury ekonomiczno-społecznej na wsi, co pozwoli przyspieszyć rozwój pozarolniczej działalności na obszarach wiejskich oraz zwiększyć liczbę nowych miejsc pracy. Zwiększenie zatrudnienia pozarolniczego na wsi, większa możliwość wyboru pracy, jej różnorodność spowoduje nie tylko zwiększenie dochodów ludności wiejskiej, ale także wzrost atrakcyjności wsi jako miejsca życia i pracy.

2. Agroturystyka a wielofunkcyjny rozwój wsi

Jednym z elementów koncepcji wielofunkcyjności wsi i rolnictwa jest **agroturystyka**, która dotyczy kategorii tzw. *wiejskiej przestrzeni rekreacyjnej*, obejmującej obszary o średnich i małych walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Tereny takie charakteryzują się małą gęstością zaludnienia i niskim poziomem infrastruktury technicznej (linie energetyczne, szlaki komunikacyjne, kanalizacja itp.). Turystyka wiejska polega na organizowaniu pobytu turystów przez rodzinę rolniczą we własnym gospodarstwie rolnym. Pobyt może być związany z całodziennym wyżywieniem lub możliwością zakupu świeżych produktów z gospodarstwa (np. ekologicznie czystych) do przyrządzania własnych posiłków.

W zakresie agroturystyki Ośrodki Doradztwa Rolniczego pełnią funkcję doradczą-szkoleniową, w ramach której:⁽¹⁾

- organizują kursy, szkolenia, pokazy dla rolników i mieszkańców wsi - osób podejmujących działalność agroturystyczną oraz udoskonalających swoją bazę wypoczynkowo-rekreacyjną,
- opracowują plany przekształcenia produkcji oraz wnioski kredytowe,

(1) Por. T.Zaworska, S.C.Błaszczak: Refleksje na temat znaczenia szkoleń w agroturystyce na przykładzie kursów agroturystycznych prowadzonych przez ODR-y: Olsztyn i Olecko. [w:] „*Determinanty sukcesu w turystyce wiejskiej*”. CDiEwR, Kraków 1997, s. 101.

- udzielają konsultacji w zakresie przygotowania i wyposażenia obiektu, estetyki domu i otoczenia, warunków sanitarnych, żywienia, kalkulacji kosztów oraz przepisów obowiązujących w agroturystyce,
- promują usługi turystyczne prowadzone w gospodarstwach rolnych,
- współpracują z samorządami i urzędami gmin, stowarzyszeniami oraz innymi organizacjami w zakresie kształtowania standardów produktu turystycznego na wsi.

3. Doradztwo WODR w Siedlcach w zakresie agroturystyki

W woj. siedleckim rozwój agroturystyki znajduje się na etapie początkowym. Województwo to położone jest na pograniczu dwóch krain - zachodniej części Podlasia i wschodniej części Mazowsza. Zajmuje powierzchnię 8,5 tys. km² i jest dziewiątym pod względem wielkości województwem w kraju. Siedleckie jest województwem typowo rolniczym, o czym świadczy m. in. wysoki udział ludności utrzymującej się z rolnictwa.⁽²⁾

Pierwsi rolnicy, którzy zaczęli zajmować się agroturystyką, zgłosili się do WODR-u w 1993 r. Tą formą turystyki zajmuje się około 50 osób, w 28 gospodarstwach turystycznych, rozmieszczonych w regionach tradycyjnie wypoczynkowych, tj. w rejonie Nadbużańskim i Nadwiślańskim, jak również w innych miejscowościach o mniejszych walorach krajobrazowych. Przez ostatnie 4 lata utrzymuje się stała liczba gospodarstw agroturystycznych, z tym, że nie wszyscy rolnicy prowadzący wcześniej tę działalność, kontynuują ją obecnie. Ich miejsce zajęli inni. W swojej ofercie gospodarstwa agroturystyczne proponują - oprócz noclegów - głównie formy aktywnego wypoczynku: jeździectwo (3 gospodarstwa), zbieranie grzybów, jagód, przetwórstwo owoców itp. Wszystkie gospodarstwa zapewniają pełne wyżywienie z możliwością przygotowania potraw we własnym zakresie. Jedno gospodarstwo posiada atest na żywność ekologicznie czystą. Specjalnością gospodyń jest tradycyjna, regionalna kuchnia podlaska chwalona przez turystów. Każde gospodarstwo jest wyposażone w niezbędne urządzenia sanitarne.

Termin proponowanych wyjazdów to z reguły okres letni. Tylko 8 gospodarstw w 1996 r. zaoferowało wypoczynek zimowy. Na wieś przyjeżdżają głównie rodzice z dziećmi oraz dziadkowie z wnukami. Przeważającą grupę odwiedzających woj. siedleckie stanowią mieszkańcy Śląska i Warszawy, ale zdarzają się również goście zagraniczni - Szwedzi, Szwajcarzy.

Agroturystyka w woj. siedleckim ma duże szanse rozwoju, ponieważ tereny te odznaczają się wieloma walorami zarówno krajobrazowymi jak i historycznymi.

(2) H.Kot: Przyroda województwa siedleckiego. Wydawnictwo Urzędu Wojewódzkiego w Siedlcach, Wydział Ochrony Środowiska, Siedlce 1995.

mi oraz czystym środowiskiem naturalnym. Chęć prowadzenia turystyki wiejskiej wyraża dużo osób, ale brakuje im środków finansowych, niezbędnych do przystosowania własnego domu do potrzeb potencjalnych gości. Z kredytów na poprawę standardu gospodarstwa dotychczas skorzystał tylko 1 rolnik.

Rozwój obszarów wiejskich dla turystyki wiejskiej powinien uwzględniać następujące elementy: zgodność turystyki ze środowiskiem i ekologią oraz możliwość sprzedaży zdrowej żywności wyprodukowanej w gospodarstwie. Agroturystyka sprzyja więc zapewnieniu bliskiego kontaktu z przyrodą, ciszy, spokoju, zdrowego środowiska, czystego powietrza itp.

W województwie siedleckim Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego organizował kursy i szkolenia m. in. z zakresu:

- standardów jakości produktu,
- uzyskiwania kredytów,
- wymogów sanitarno-epidemiologicznych,
- dekorowania wnętrz.

Ponadto WODR organizował wyjazdy dla osób zajmujących się agroturystyką na: Targi Agroturystyczne w Warszawie - oferta letnia (10-11 maj 1997 r.), w Częstochowie - oferta zimowa (6-7 wrzesień 1997 r.) oraz na wystawę DOM-EXPO - wszystko dla domu (wyjazd szkoleniowy). Ponadto jako współorganizator regionalnego konkursu Zielone Lato (siedleckie, białkopodlaskie, łomżyńskie) uczestniczył w wytypowaniu najlepszego gospodarstwa zajmującego się turystyką wiejską. Laureat regionu uzyskał wyróżnienie w konkursie ogólnopolskim.

Od połowy 1997 r., przy WODR, działa **Mazowiecko-Podlaskie Stowarzyszenie *Ruchu Agroturystycznego***, które skupia 27 członków.

Organizowane kursy i szkolenia miały na celu⁽³⁾:

- dotarcie ze szkoleniem do jak największej grupy osób, zapoznanie ich z podstawowymi zagadnieniami, jakie powinien znać każdy zainteresowany świadczeniem usług agroturystycznych,
- podniesienie kwalifikacji zawodowych osób prowadzących usługi w swoich gospodarstwach i uporządkowanie informacji,
- poprawę standardu istniejącej bazy noclegowej oraz jakości usług,
- poprawę estetyki zagród i wsi, podniesienie warunków higieniczno-sanitarnych oraz zagospodarowania turystycznego zagród,
- promowanie zasad przedsiębiorczości,
- aktywizację mieszkańców do wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich, w oparciu o lokalne zasoby,

(3) Por. T.Zaworska, S.C.Błaszczak, op. cit., s. 102-103.

- podniesienie świadomości ekologicznej rolników zajmujących się agroturystyką,
- upowszechnianie tradycji regionalnych.

Każdorazowo w organizowanych zajęciach przez WODR uczestniczyło około 56-60 osób, które już zajęły się agroturystyką, wraz z zainteresowanymi tą działalnością. Prelegenci prowadzący wykłady przyjeżdżali z terenu całego kraju.

4. Wnioski

1. W województwie siedleckim agroturystyka znajduje się na początkowym etapie, m. in. z powodu braku tradycji, relatywnie małej atrakcyjności turystycznej regionu, braku odpowiedniej strategii rozwoju oraz wsparcia ze strony władz samorządowych jak i rządowych.
2. Konieczna jest szeroka działalność służb WODR m. in. w zakresie doradztwa: organizacyjnego, ekonomicznego, prawnego, zasad bhp, sanitarnego, technologii żywienia, jakości usług itp.
3. Dalszy rozwój agroturystyki wymaga większego zaangażowania samorządów lokalnych, m. in. poprzez promocję gmin, uwzględnianie turystyki wiejskiej w strategii rozwojowej gminy, rozwój infrastruktury służącej agroturystyce.